

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

5. An liceat aliquid plus accipere ob promissionem, quam alteri quis facit non repetendi pecuniam mutuata intra certum tempus.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

propter similia connexa, quàm tua, quæ futuro tem-
pore à te solvetur.

1. Caraniel, lib. 2. Theolog. mor. d. 14. num. 802.
unde etiam num. 765. plerumque benignis, & interdum
inde magis, hic scrupulum iniicit, ita quia cum, qui
terre fert fore, ut nullo modo pecunia, quam alteri mu-
tuat, indigeat, nihil iuste posse supra sortem exigere,
quia tunc nullum tibi gravamen imponit, at quod nullum
est damnum, non habet, cur utilitatem aliquam sep-
paret. Hæc, inquam, &c. Verum, si probabilis est hæc
sententia, quando prævidetur indigentia, quam
posset Caraniel. ibid. num. 766. amplectitur, dicendum
consequenter erat, aliquid, licet minus semper accipi
posse, quia nunquam in praxi verum est, ut ipsemet
mutuat dicto num. 802. nullum sic gravamen imponi
semper enim timentur indigentia casuales, & pericula
inopinata: immò ipsa promissio non repetendi, verbi
gratia, per annum, est novum gravamen pretio aestima-
bile, si promissio tibi quid vendendi, quando volue-
ris, ut iam dictum est.

2. Confirmari potest tertio: Quæritur aliqui, An
possim licet mutuo, verbi gratia, centum Petro, &
lego, ut si ego vivam usque ad annos decem, ipse mihi
anno decimo reddat ducentas, si vero decem
annos, quasi decem pro singulis annis; si vero decem
annos non pertingam, nihil proflus, sed sortem qui-
dem reddat? Et, si, et neget Sylvest. v. 1. quæst. 36.
& 37. quia id esset lucrum ex mutuo, concedunt ta-
men recentiores apud Dianam, par. 7. tract. 9. ref. 71. &
Sylvest. Barthol. à S. Paulo, in spec. Conf. d. 12. quæst.
51. Est enim lucrum ex contractu innominato: Do ut
des, & veluti ludus paris periculi. Non est igitur no-
vum, transire mutuum in alium contractum ratione ali-
cuius prædicti pretio aestimabilis. Quare, si ego sub-
eo periculum, ne inopinatus adfit casus, quo ea pecu-
nia ego indigeam, vel indigeat amicus meus, cum in-
ter mutuatarios certo sciat, se in omni supervenienti
casu, sine foris sine per annum uti posse pecunia mea,
quoniam non repetere promisi: cur esse id pretio aestima-
bile non sit iudicandum?

3. Equidem video hæc sententiam usurarum periculo
subesse, & insuper esse difficile statuer, quantum possis
pro hac promissione requirere, quod iam mox num. 17.
queramus, tamen, an sit probabilis tum propter eius
difficultatem, tum propter rationes iam allatas, & solu-
tiones in contrarium mox afferendas, ultima sit apud sa-
pientes licetorem aqua sententia.

4. Superest ergo, ut pro cunctis videamus, quo modo
rationes contrarias, hoc est, ad rationes quibus sen-
tentia responderi possit. Prima ratio est, quia sic ex
mutuo mutuo posset exigi lucrum, prætextu, quod non
est in mutuo, sed ex vi promissionis exigatur.

Responderi potest, negando sequelam, ut mox num.
12. clarius explicabo.

5. Secunda Ratio, quia sic pro longiore tempore
posset plus exigi; si enim propter promissionem non
repetendi mutuum, pro uno anno, accipis duo, verbi
gratia, pro duobus annis, poteris quatuor, at omnes
tunc tempus vendere, usurarium esse.

Responderi potest, negando sequi, plus posse exigi
pro longiore tempore absolute, concedendo esse quid
moderatum plus, vel minus ex alio capite, quod ali-
quando consequitur ad longius, breviusque tempus.
Recolendum est id, quod supra per aliam occasionem
dictum est, in diuturniore tempore maiora sublatere
pericula, & onerosiorem esse meam promissionem
repetendi, quàm in breviori.

6. Tertia Ratio cæteris fortior, est, quia obligatio
non repetendi mutuum pro aliquo certo tempore, est
imbita in ipsa natura mutui: qui enim mutuat, pro
aliquo tempore mutuat, atque adeo si eam datio mutui
est donatio liberalis, ita necesse est, ut sit id, quod est
de essentia, seu naturæ mutui, hoc est, ut sit liberalis
viam obligatio dicta non repetendi pro certo tempore

11. Responderi potest, sic distinguendo: Obligatio
non repetendi mutuum pro aliquo commodo tempore
est imbita in natura mutui, concedo antecedens.
Obligatio non repetendi pro toto, & quocunque
tempore, quo inquam potest, est imbita
in natura mutui, nego antecedens. Colligo ex Di-
castilli. lib. 2. de iust. tract. 10. disputat. 12. num. 31. & 32.
& alibi. Tempus igitur aliquod est imbitum in mutuo,
& non determinatum, sed determinandum ex variis
rebus, personarum, temporis circumstantiis. Tempore,
verbi gratia, penuriae, si tu pauper mutuas modicum
farinæ, tempus imbitum huic mutuo, intelligitur una,
vel altera hebdomada, & fortasse minus: at tempore
abundantiæ, etiam mensis; quod si sis dives, & mutua-
rius sit rusticus inops, erit etiam annus, seu donec
tritum ex sua tenui segete is recolligat. Quare, si mu-
tuas per tempus aliud, seu longius à prædictis, erit
quid extrinsecum mutuo, & illud subire novum onus,
& vendibile.

12. Quarta Ratio: Quia sic mutuum non differet à
Precario. Precarium enim est, quando rem commodas
ea lege, ut possis repetere, quocunque volueris. Com-
modatum verò est, quando rem commodas ea lege, ut
repetere non possis pro eo tempore commodari, v. g.
pro anno, quo commodas. Cum ergo mutuum assimile-
tur commodato, debet participare de ea conditione, ut
repeti nequeat pro toto tempore, quo ipsum mutuum
durat, quo pacto differet à precario, secus non differet.

13. Responderi primo posset, negando secus non differ-
re. Differ enim ex eo, quod Precarium est de re ex se
usu non consumptibili, verbi gratia, de Veste, Statua,
&c. cum mutuum sit de re ex se usu consumptibili,
verbi gratia, de vino, oleo, pecunia, &c. quo pacto
satis differet sine necessitate aliud discrimen excogi-
tandi Responderi tamen secundo posset, distinguen-
do illud (mutuum assimilatur commodato) mutuum
proprie, & strictè dictum, ut scilicet in illo est intrin-
secè coniuncta, & imbita obligatio non repetendi
pro aliquo commodo tempore num. præcedent. explica-
to, assimilatur commodato, concedo. Mutuum largè,
& improprie dictum, ut scilicet annexum cum obliga-
tione longioris temporis, nego: hoc enim transit
aliud contractum innominatum: Do ut des, vel potius
in Venditionem, per quam vendit quis iusto, ac pro-
portionato pretio pericula, & libertatem repetendi rem
suam pro tempore illo extrinsecè.

14. Quinta Ratio est Ioannis de Lugo: Quia inquit,
per restitutionem sortis, iam aequatur totum, quod mutua-
rius debet, ergo si plus requirat mutuant, iniuste requi-
ret. Antecedens probatur, quia tamen valet pecunia post
annum reddita, quantum ante annum mutuo concessa. Con-
firmatur, quia tamen valet, v. g. hæc statua nunc, quanti si
venderem post annum, sic de domo, de prædiis, &c. Immo
tamen aestimatur à Deo Gloria, seu Beatitudo data nunc, quan-
ti data post annum: patet: quia equalibus meritis iuste
nunc defuncto conferunt eadem Gloria, qua ipsi meritis
conferetur mortuo hinc ad annum, vel annos. Hæc ille.

15. Responderi primo sic potest: Hæc ratio nimis
probat, ergo nihil. Nam probat nihil mihi deberi ex
locato, tanti enim valet statua nunc, quando tibi initio
anni loco, quanti valebit post annum, quando reddes.
Et sicut omnes respondent tunc non accipi pretium
pro re locata, sed pro alio, id est, pro usu rei locatæ.
Ita ego respondebo, non accipi pretium pro pecunia
concessa, sed pro alio: id est, pro libera promissione
eam diuturno tempore non repetendi.

16. Responderi posset secundo directè, negando
antecedens. Ad probationem distingo assumptum:
Tanti valet pecunia concessa, quanti reddita, ratione sui
concedo, ratione annexæ promissionis, seu alterius con-
nexi, nego, ut patet ex dictis. Ad confirmationem idem
dic: Sanè Gloria tanti valet ratione sui nunc, & si nunc
mihi illam Deus conferret, quanti si conferret post
decem annos. Sed dic, Amice, si tibi illam Deus nunc
conferret

conferret, & non hinc ad decem annos, quanti faceret eam presentem collationem? Ego, imò, & tu, & sanam mentis quisque pluri faceret, quam inferiora quaque bona, ac vitam ipsam: aliud igitur est æstimationis rei in se, aliud, quoad aliquam circumstantiam extrinsecam ipsi rei connexam.

Quanti valeat promissis non repetendi mutuum, &c.

17. Illud denique ante omnia interest hic scire: Eo quodnam pretium exigere esse congruum ex hoc titulo? Iudicio experti, omnibus expensis, respondebis, sed adhuc ugeo, equidnam est hoc prudentis arbitrium? Butzæ, ait Lessl. l. 2. c. 20 n. 12, determinatur à mercatoribus ejusmodi pretium singulis annis, aliquando sex, aliquando septem, usque ad duodecim, non verò ultra ex Caroli V. Constitutione: additque hanc eandem lucritaxam posse quemlibet non Mercatorem exigere ex suo mutuo, quia posito constituto, sit taxa communis pro omnibus. Audio, sed idem Lessius hoc non approbat paulò post num. 127. atque, præsciendò à lucro cessante, vel lucro emergente, id injustè statui, muldò magis, quia nos quærimus universali ter pro locis, ubi hæc taxa non statuitur. Aliquid ergo nos firmitus statuamus, & loquamur de mutuo in pecuniæ exempli gratiâ, per annum, nam pro mutuo olei, frumenti, &c. potest evenire, ut annus non reputetur longum tempus: ut dixi num. 11. cum contra regulariter pro mutuo in pecunia longum reputetur tempus unius anni, muldò magis duorum, trium, &c.

18. Dixi iam posse pro hoc titulo promissionis non repetendi pecuniam mutuum pro quolibet anno, licet in nostra hac ætate pecuniosa exigi quinque pro centenatio. Ita Caram. l. 2. Theol. moral. num. 799. Ratio est, quia ejusmodi promissio regulariter tanti videtur æstimari posse à prudentibus; Et huius ratio est, quia pretia rerum ex communi æstimatione hominum pendunt: commune autem hominum iudicium nunc videtur esse, ut qui vendit suam libertatem de resumenda sua pecunia per annum, quinque exigat pro centum, cuius rei signum est, quia si cuiuslibet prudenti dicatur: Vel elige nunc habere centum numeratos aureos, vel centum & quinque post annum, eligeret potius centum presentis, quam centum, & quinque futuros, qui ex multis eventibus impediti possunt, ne habeantur. Confirmatur, quia asscuratores in mercium periculis, nec valdè excedentibus, nec admodum levibus, si quinque pro centenatio sumant, non imprudenter, nec injustè se gerunt: ergo pari modo in casu nostro; cum illa promissio non repetendi trahat semper non vulgari periculis, difficultatibusque timorem.

19. Ex his collige primò: Viduæ illi allatæ. §. 3. n. 28. posse concedi, si vera esset doctrina numeri secundi hætenus expensa, quinque pro centum, nempe, quia propter bonam fidem iudicare possumus, eam celebratam fuisse contractum hunc promissionis non repetendi, &c. Collige secundo, cur mulierculis illis allatis eodem num. 30. negandum sit quidpiam lucri percipere; Nimirum, quia unus aureus ad rationem quinque pro centum ferè nihil, vnum scilicet, vel alterum obolum in anno potuisset es hoc titulo promissionis parere: & tamen illæ repetebant aliquos Iulios, nec post annum sed post hebdomadas. Hæc quoad totam hanc huius §. 6. difficultatem expendenda sapientiorum stateris obtulisse sufficiat.

§. VI. An liceat quid supra sortem reportare ob molestiam privationis suæ presentis pecuniæ.

1. Adhuc nonnulli aliud caput accipiendi supra sortem, nempe, ratione molestiæ, quam ex sua absentia pecunia quis percipit, seu ratione carentiæ consolationis, qua quis frui solet, dum domi, & in arca suam pecuniam presentem habet, quem animi

sensum comprobat fortasse avarus ille, dum appetit rationem sic sibi blanditur:

At mihi plaudet domi hæc nummos contemplari in Et quidem in Caram. l. 2. Theol. moral. d. 14. num. 361. quiturque, Mea apud Dicast. l. 2. de instr. o. d. 1. d. sic habet: Distinguo molestiam à periculo, vel à emergente & a lucro cessante. Est verè aliqua reuerentia videndis rebus pretiosis, cui non est in possidendi: Prædicta comœdia, vel videnda bestia, datur pretium, & pro contradicere, cur non pro videndi, vel possidendi? Inis auri paribus? Ratione ergo huius molestiæ à rebus pecuniæ suborta, præciso omni alio periculo posse quædam prorsum accipi, affirmat Medina. Et D. Thomas præter qu. 78. art. 1. indicam speculativè probat. Dicastillus contradicere, & inquit: Mibi hæc sententia speculativè improbabilis, & moraliter in praxi emendatur periculis. Videte Censorium Canonem (sive pericilio doctrinam condemnantem? audite tamen n. 2. deinde esse contrarium, & c. Hæc Caram.

2. Equidem cum ad praxim animus meus sit intentus, aio, hanc molestiam in praxi esse admodum, ut in communibus commerciis parva, atque nihil reputetur, & c. propterca vix, & ne vix quidem pretio compenditanda. Dicast. absolute hanc sententiam docet loco citato num. 251.

§. VII. De Cooperatoribus cum usurario dictum est de panis. Remissè.

1. DE Cooperantibus cum usurario dictum est de fidei tenet lib. 5. cap. §. 4. à num. 42.

2. Quas autem penas, obligationesque contrahunt usurarii? Quia ratione eorum bona remaneant obligata restitutioni: An dominum acquirant eorum, que per usuram acquirunt, quantum eorum hæredes debent, quo modo restituere; sunt res obviæ. & facile habent ex Doctoribus possunt apud de Lugo, d. 35. §. 1. d. 1. & 3. Apud Lessl. lib. 2. c. 20. dub. 10. & 12 Dicast. lib. 2. c. 3. Barth. à S. Fault. in spec. d. 169. 100.

TRACTATUS IV.

De Circumstantiis Restitutionis, & Concausis, &c.

C A P I T L

De Novem Circumstantiis Restitutionis.

1. His versibus continetur:

Quis, Quod restituit, Cui, Quantum, Quomodo, Quando, Ordine, quoque loco, quæ Causa excuset iniquum,

§. I. Quis.

1. Profectò, is restituere tenebitur, qui ad id adhibetur a Iustitia, de qua re in tota hac materia restitutionis disputatum est. Ita sanè. Vetum, quæ alibi locum commodum non habuerunt, hic subiicienda sunt, idemque faciendum in singulis propositis circumstantiis. In hac ergo prima circumstantia docebitur, an restituere teneatur pauper fictus, & an Religiosus alieno, vel furto gravatus.

Pauper fictus.

2. Qui simulata paupertate accipit Eleemosynam, peccat, teneturque ad restitutionem, ex Castro Palencia tract. 6. d. 2. punct. 14. num. 5. Ratio est quia accipit